

V. - SEÇİM

A) KOMİSYONLARDA AÇIK BULUNAN ÜYELİKLERE SEÇİM

1. - Plan ve Bütçe Komisyonunda açık bulunan üyeliğe seçim

BAŞKAN - Plan ve Bütçe Komisyonunda boş bulunan ve bağımsız milletvekillerine düşen 1 üyelik için, Hakkâri Milletvekili Mustafa Zeydan aday olmuştur.

Oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Hayırlı olsun.

2. - Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonunda açık bulunan üyeliğe seçim

BAŞKAN - Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonunda boş bulunan ve bağımsız milletvekillerine düşen 1 üyelik için, Iğdır Milletvekili Dursun Akdemir aday olmuştur.

Oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Hayırlı olsun.

Alınan karar gereğince, gündemin "Kanun Tasarı ve Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmına geçiyoruz.

Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekili Salih Kapusuz, Bursa Milletvekili Faruk Çelik, Ordu Milletvekili Eyüp Fatsa ile Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanvekilleri Mersin Milletvekili Mustafa Özyürek ve İzmir Milletvekili Oğuz Oyan'ın, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu raporunun müzakerelerine başlıyoruz.

VI. - KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

1.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu (2/2) (S.Sayısı: 1) (1)

BAŞKAN - Komisyon?... Hazır.

Sayın Başkanvekili?... Hazır.

Komisyon raporu 1 sıra sayısıyla bastırılıp, dağıtılmıştır.

Önce, teklifin tümü üzerinde söz isteyenleri tespit edeceğim.

Efendim, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Önder Sav söz istemiştir.

Buyurun Sayın Sav. (CHP sıralarından alkışlar)

Süreniz 20 dakika.

CHP GRUBU ADINA ÖNDER SAV (Ankara) - Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifini görüşüyoruz.

Bilindiği üzere, 7 Şubat 2001 tarihli ve 713 numaralı Anayasa Mahkemesi Kararıyla, değiştirilmiş olan Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün kimi maddeleri Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiş ve söz konusu değişiklikteki 6 maddeye ilişkin Anayasa Mahkemesinin iptal kararı Resmî Gazetede yayımlanmıştı.

(1) 1 S. Sayılı Basmayazı tutanağına eklidir.

İçtüzüğün, söz alma, konuşmalar, yazılı konuşmalara ilişkin 60 ıncı maddesinin altıncı fıkrasının sonuna "Soru ve cevap süresi on dakika ile sınırlıdır." şeklinde yapılan ekleme ile 81 inci maddenin birinci fıkrasının (b) bendinin "Maddeler üzerinde ayrıca soru sorulamaz" şeklindeki ikinci cümlesi ile "Tasarı veya tekliflerin yürürlük ve yürütme maddeleri ile yabancı devletlerle veya milletlerarası kuruluşlarla yapılacak andlaşmaların onaylanmasının uygun bulunduğu ilişkin tasarıların maddeleri üzerinde görüşme açılmaz ve önerge verilemez" şeklindeki (d) bendi ve "Maddeler üzerinde siyasi parti grupları, Hükümet ve komisyona beşer dakika süre ile söz verilir" şeklindeki dördüncü fıkrası, ayrıca, 87 nci maddenin birinci fıkrasının "Bu esaslar dairesinde her madde için komisyon ve Hükümetçe birer; milletvekilleriince, Anayasaya aykırılık önergeleri dahil, en fazla üç önerge verilebilir" şeklindeki son cümlesi ve 91 inci maddeyle getirilmiş olan tüm düzenleme, Anayasa Mahkemesince 31 Ocak 2002 gün ve 2001/129 esas 2002/24 sayılı Kararla iptal edilmiş idi. İptal gerekçesi, tüm maddeler itibarıyla, Anayasamızın cumhuriyetin temel niteliklerini sayan 2 nci maddesine ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkilerini düzenleyen 87 nci maddesine dayandırılmıştır.

İptal davası açanlar arasında, halen, Adalet ve Kalkınma Partisine mensup milletvekili arkadaşlarımız, örneğin, Başbakan Yardımcısı Sayın Mehmet Ali Şahin ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Sayın Salih Kapusuz'un da imzaları vardır.

İptal kararı üzerine hazırlanan ve Anayasa Komisyonundan geçmiş bulunan yeni teklifle, sadece 81 ve 87 nci maddelerde düzenleme yapılmış bulunmaktadır. Öntüzdeki metin, sadece 81 ve 87 nci maddelerdeki eksikliği gidermeye yöneliktir. Düzenleme gereği duyulmayan 60 ıncı maddeye eklenmiş olan son cümle ve 81 inci maddenin birinci fıkrasının (d) bendi konusunda Anayasa Mahkemesinin kararı hüküm ifade etmiş olmaktadır.

81 ve 87 nci maddelere ilişkin olarak, bugün, Anayasa Komisyonunda görüşülerek kabul edilmiş bulunan değişiklikler, Cumhuriyet Halk Partisi Grubuna mensup milletvekili arkadaşlarımızın da katkılarıyla oluşmuştur, Adalet ve Kalkınma Partisi ve Cumhuriyet Halk Partisi Gruplarına mensup değerli milletvekilleri birlikte 81 ve 87 nci maddenin değişikliğini gerçekleştirmişlerdir.

Her iki değişiklik de, eski metne ve uygulamalara göre, daha çağdaş, daha demokratik, daha uzlaşmayı sağlayıcı niteliktedir. Özellikle, 87 nci maddedeki "Her siyasi parti grubuna mensup milletvekillerinin birer önerge verme hakkı saklıdır" şeklindeki düzenleme, geçmiş dönemlerde sık sık rastladığımız kapkaç uygulamalarına ve önergelerle diğer siyasi partilere mensup milletvekillerinin önünü tıkama engellemelerine son verecek niteliktedir.

Bu yararlı ve uzlaşmaya dönük düzenlemelerin yanında, 91 inci maddeyle ilgili bir değerlendirilmeyi de yapmakta yarar görmekteyim.

Bilindiği üzere, Anayasa Mahkememizin iptal etmiş olduğu 91 inci madde şu şekilde düzenlenmiş idi: "Temel kanunları, İçtüzüğü ve ülkenin ekonomik ve teknolojik gelişimi ile doğrudan ilgili yeniden yapılanma kanunlarını bütünü ile veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda görüşülmesinde uygulanacak özel görüşme ve oylama usulü ile maddeler üzerinde önerge verilip verilemeyeceğinin tespitine; Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceği gibi, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması halinde siyasi parti gruplarının önerisi üzerine Genel Kurulca üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyu ile de karar verilebilir."

Bu değişiklikten önceki yürürlükteki İçtüzüğün 91 inci maddesi "Temel kanunlar" başlığını taşıyor ve daha kısa, daha anlaşılır, daha demokratik, daha uzlaşmacı bir metin idi. "Temel kanun-

ları ve içtüzüğü bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda görüşülmesinde uygulanacak özel görüşme ve oylama usulü tespitine, Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun oybirliği ile önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebilir" şeklindeki düzenleme değiştirilmiş ve yapılan değişiklik de Anayasa Mahkemesi kararıyla iptal edilmiş idi. İptal kararına uygun olarak düzenleme yapılmamış olan bu okuduğum 91 inci madde ise askıda kalmış görünüyor. Gelecekte, olası diğer içtüzük değişiklikleriyle birlikte ele alınması söz konusu olabilir.

Bu konuda önemle dikkat edilmesi gereken şey -şimdiden bunu anımsatmakta yarar görüyorum- 91 inci maddenin değişiklikten önceki şeklinin ifade ettiği anlamdır. İptal isteği dilekçesinde de açıkça belirtildiği gibi, 91 inci maddedeki eski şekli için "tam bir katılımı ve uzlaşma zorunluluğunu teminat altına alan bir mekanizmayı içeriyordu" denilmektedir.

Teklif getirecek olan değerli üyelerin, yasama yetkisinin amacına uygun bir şekilde kullanılmasına elverişli ve hukuk devleti ilkesiyle bağdaşır nitelikte hazırlık yapmalarını, belirlilik, genellik, soyutluk ve öngörülebilirlik özelliklerini göz önünde bulundurmalarını anımsatmayı önemli bir görev sayıyorum.

Sık sık son günlerde, uzlaşmadan, konsensüsten bahsediyoruz. Parlamentoda uzlaşmanın, konsensüsün somut olarak görüleceği madde budur.

Gelecekte düzenlemeyi yapacak, teklif getirecek olan arkadaşlarıma, bu vesileyle bunu anımsatmakta yarar görüyorum; Yüce Kurula saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz Sayın Sav.

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Sayın Başkan, Grup adına söz istiyorum.

BAŞKAN - AK Parti Grubu adına, Grup Başkanvekili Sayın Kapusuz, (AK Parti sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Sayın Başkan, sayın milletvekilli arkadaşlarım; hepinizi, AK Parti Grubu adına saygıyla selamlıyorum.

Değerli üstat, tecrübeli hukukçu Önder Sav Beyin de ifade ettikleri gibi. Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışma esaslarını belirleyen içtüzüğümüzde yapılan son değişiklik, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildi. Üç ay içerisinde de bu boşluğun giderilmesi hususunda, bu düzenlemenin 18 Eylül 2002 tarihine kadar yapılması öngörüldüğü halde, seçim döneminin yaklaşmış ve seçim atmosferine girilmiş olmasının tabii sonucu olarak, 21 inci Dönemde bu tamamlanamamıştır. Ancak, 22 nci Dönemde yasama faaliyetine ilk adımı atan bu yeni Meclisimiz, yeni milletvekillerimiz ve komisyonlarımız doğru bir kararlar, doğru bir adım atmışlardır. Bu alandaki boşluğu doldurarak işe başlamış olmak, bu yeni Meclise, yeni milletvekillerimize ve yeni döneme de yakışmıştır. Dolayısıyla, belirsizliğin olduğu, kuralın olmadığı bir çalışmanın veriminden ve hukukiliğinden bahsetmek de elbette mümkün değildir.

Biz, AK Parti Grubu olarak, bu yeni dönemde yeni siyaset anlayışımızı diyaloga ve uzlaşmaya oturtmak istemekteyiz. Onun için, iki partili bu Parlamentoda biz iktidar ve muhalefet ayrımı gözetmeksizin yasamanın kurallarının doğru dürüst belirlenmesini ve çalışmaların bu esasa göre yönetilmesini ve yapılmasını önemsemekteyiz.

Anayasa Mahkemesinin iptal etmiş olduğu bu içtüzük değişikliğinin gerekçesine dönülüp bakılacak olursa "daha hızlı, verimli, etkin ve sağlıklı çalışma yapmak için bu düzenlemeler yapılmıştır" denilerek, bu gerekçeye istinaden bir düzenleme yapılmıştı. Yine, değerli genel sekreter ar-

kadaşımın söylediği gibi, biz bunu Anayasa Mahkemesine göttürdük, Anayasa Mahkemesine göttürme gerekçemiz de kamuoyu tarafından bilinmektedir; yazılı metin olarak da rahatlıkla ulaşabileceğiniz bu karar, önünüzde durmaktadır. Anayasa Mahkemesinin verdiği karar da gerekçelerimiz de açık bir şekilde orta yerdedir. Elbette, bu gerekçelerimize uygun bir düzenlemeyi yapmak da bizlere ve bu Parlamente'ya herhalde yakışır diye düşündük; dolayısıyla, dün Cumhuriyet Halk Partisinin değerli yöneticileri ve bizim grup başkanvekilllerimiz, birlikte yaklaşık beş saatlik bir çalışma yaptık. Bu çalışmamızda, bu İttüğüümüztü birlikte düzenledik; anayasa değişikliği konusunu müzakere ettik. Aynı şekilde, "uyum paketi" olarak bilinen, Avrupa Birliği süreciyle de yakından alakalı olan ve yapılmış olan anayasa değişikliklerine istinaden yapılması gerekli olan düzenlemeleri, yasalardaki yeni anayasa maddelerine göre yapılacak düzenlemeleri ihtiva eden uyum paketi -58 inci hükümet tarafından Meclise gönderilmiş olması hasebiyle- üzerinde de çalıştık. Bugün komisyonlarımız, bu konularla ilgili bu mutabakatları da göz önünde bulundurarak, bu çalışmaları tamamladılar.

Bizler de, iki siyasi parti grubu olarak bir Danışma Kurulu önerisiyle, iki siyasi parti olarak, Avrupa Birliği süreciyle yakından alakalı olan Kopenhag Zirvesini de göz önünde bulundurarak, şu anda görüşmekte olduğumuz İttüzüğü teklifimizi ve Anayasada düşündüğümüz ve komisyonlardan geçen değişikliği yapmak için, çalışma saatlerimizi, bugün, birinci tur oylamaların sonuna kadar uzattık. Aynı zamanda, yarın, inşallah, uyum paketi Genel Kurulumuza gelecek, yarın (çarşamba günü) bu paketi çıkaracağız. Perşembe günü yetiştirebilirsek perşembe günü, değilse, Anayasadan gelen kırksekiz saatlik süreyi beklemek mecburiyetinde olduğumuz için, yani Anayasa maddesinin yapılan değişikliklerinin kırksekiz saat sonra ikinci oylaması yapılır Anayasa hükmü gereği, bu çalışmayı da, ona uygun saat olan, eğer yetiştirebilirsek perşembe, belki de cumaya sarkabilir; dolayısıyla, cuma günü de ikinci tur oylamayı yapmak kaydıyla, Türkiye'ye, Parlamente'ya, yeni döneme yakışır bir tarzda, Kopenhag sürecine de somut bir paket olarak çıkmış olan bu demokratikleşme paketini de hükümetimizin eline vererek göndermiş olmayı Parlamente olarak bir görev saydık. Onun için, iktidar ve muhalefet farkı gözetmeksizin, bu çalışmalara beraberce karar verdik, bu düzenlemeleri beraberce göttürüyoruz. Ümit ederim ki, bundan sonraki çalışmalarımızın daha verimli, daha faydalı ve daha sıhhatli olması için, bu birliktelik devam edecektir. Değerli Başkanımızın söylediği gibi iki maddelik değişikliğin bir tanesi çalışma ve konuşma süreleriyle alakalıdır, ikincisi ise verilecek olan önergelerle ilgilidir.

Geçmişteki tecrübelerimizden de istifadeyle önyargısız olarak, bir madde üzerinde verilmesi gerekli olan zarurî önergeleri bütün siyasi partiler verebilsinler için önerge verme hakkını açık tuttuk, 7 tane önerge verilebilmektedir her maddede, ayrıca konuşma süreleri de daha önceki şekle çevrilmiş oldu.

Şu anda, yine arkadaşlarımıza vermiş olduğumuz bir görev gereği, bundan sonrası için bir taslak, İttüzükte yapılması düşünülen değişikliklerle ilgili bir paket daha hazırladık. Bu hazırlamış olduğumuz İttüzük değişikliğiyle ilgili olarak 36 maddelik bir düzenleme daha var. Arkadaşlarımızın, özellikle Cumhuriyet Halk Partisi yetkililerinin müzakere edip değerlendirmeleri için bu taslağı da kendilerine vereceğim. İnşallah, İttüzüğümüzde birtakım boşlukları gidermek için, biraz önce bahsi geçen temel yasa çıkarmakla ilgili olan madde dahil, birçok konuda düzenlemeleri beraberce yapmak üzere İttüzüğümüzün daha demokratik, daha özgürlükçü ve Parlamente'ya yakışır bir İttüzük olması noktasındaki bir ikinci adımı daha atacağımızı ifade ediyorum.

Katkılarından dolayı bütün komisyon üyesi arkadaşlarıma ve milletvekili arkadaşlarıma ve muhalefet partisi yetkililerine teşekkür ediyor, hayırlı olmasını temenni ediyor, saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz Sayın Kâpusuz.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1 inci maddeyi okutuyorum:

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA İÇTÜZÜK TEKLİFİ

MADDE 1.- 5.3.1973 tarihli ve 584 karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 81 inci maddesinin Anayasa Mahkemesince iptal edilen birinci fıkrasının (b) bendinin son cümlesi ile dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

"Tasarı veya teklifin tümü üzerinde soru-cevap süresi yirmi, maddeler üzerinde on dakika ile sınırlıdır."

"Maddeler hakkında konuşma süreleri bunun yarısı kadardır."

BAŞKAN - Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

Sayın milletvekilleri, 1 inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 1 inci madde kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 87 nci maddesinin Anayasa Mahkemesince iptal edilen birinci fıkrasının son cümlesi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

"Bu esaslar dairesinde milletvekilleri tarafından Anayasaya aykırılık önermeleri dahil her madde için yedi önerge verilebilir. Her siyasi parti grubuna mensup milletvekillerinin birer önerge verme hakkı saklıdır. Ancak, bu hak; ilgili siyasi parti grubuna mensup milletvekilleriince kullanılmaması halinde, diğer siyasi parti grubuna mensup olanlarla bağımsız sayılan milletvekilleriince kullanılabilir."

BAŞKAN - 2 nci madde üzerinde şu ana kadar söz isteyen yok.

2 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 2 nci madde de kabul edilmiştir.

3 üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3.- Bu İçtüzük hükümleri, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN - Söz isteyen?.. Yok.

Oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4 üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 4.- Bu İçtüzük hükümleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütülür.

BAŞKAN - Söz isteyen?.. Yok.

4 üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi, teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Teklifin tümü kabul edilmiştir; hayırlı olmasını diliyorum.

Tekrar toplanmak üzere, birleşime 10 dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati : 16.21